

3. Мельник О.О. Екологічні проблеми птахівництва / О.О. Мельник // Міжвідомчий науковий тематичний збірник "Птахівництво". – Випуск 63 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до збірника: <http://www.avian.org.ua>
4. Dunn N. The impact of animal nutrition on the environment / N. Dunn // Feed Mix. – 1999. – Vol. 7(3), № 8. – P. 10 – 11.
5. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" // Відомості Верховної Ради України. – № 41, 1991. – С. 546.
6. Закон України "Про охорону атмосферного повітря" // Відомості Верховної Ради України. – № 50, 1992. – С. 678.
7. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" // Відомості Верховної Ради України. – № 27, 1994. – С. 218.
8. Закон України "Про екологічний аудит" // Відомості Верховної Ради України. – № 45, 2004. – С. 500.
9. Птахофабрика на Кам'яничині нечистоти скидала на людські поля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.join.ua/read/28/93/44/35/>.
10. На Хмельниччині курячий послід може стати причиною катастрофи // Голос України 17.05.2013 // Режим доступу <http://golosukraine.com/publication/suspilstvo/ekologiya/11302-na-hmelnichchini-kuryachij-poslid-mozhe-stati-pric>
11. Мешканці макарова заблокували роботу птахофабрики "авангард" // газета.ua [електронний ресурс]. – режим доступу: http://gazeta.ua/articles/life/_meshkanci-makarova-zablokuvali-robotu-ptahofabriki-avangard/448955
12. У Прикарпатському селі воюють проти «екологічного монстра» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.meta.ua/archive/16.05.13/cluster:30240637-U-Prikipratskomu-seli-voiuut-proti-%C2%ABekologichnogo-monstra%C2%BB-%28VIDEO%29/>
13. Протестують проти сміттєзвалища в центрі села [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kazatin.com/Novyua-Kozyatyna/Podii/protestuyut-proti-smittyezvalisha-v-centri-sela-10283439.html>
14. Сільські жителі в Тернопільській області перекрили шлях до сміттєзвалища [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukranews.com/uk/news/ukraine/2009/11/29/7045>
15. Гори сміття // Галицький кореспондент [Електронний ресурс]. – Режим доступу до газети: <http://www.gkpress.if.ua/node/5224>
16. Статистичний щорічник України за 2011 / під заг. ред. О.Г. Осавуленка. – К.: Тов "Август Трейд", 2012. – 559с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Федоренко Яніна Анатоліївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук Академії пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля.

Наукові інтереси : історія українського села періоду незалежності.

УДК 378,4 (477,65) "1941/1945"

ВИКЛАДАЧІ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ – УЧАСНИКИ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ

Лариса ФІЛОРЕТОВА (Кіровоград)

Стаття присвячена викладачам історичного факультету Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, їхньому професійному становленню та участі у бойових діях в роки Великої Вітчизняної війни

Ключові слова: університет, історичний факультет, викладач, Велика Вітчизняна війна.

Статья посвящена преподавателям исторического факультета Кировоградского государственного педагогического университета имени Владимира Винниченко, их профессиональному становлению и участию в боевых действиях в годы Великой Отечественной войны.

Ключевые слова: университет, исторический факультет, преподаватель, Великая Отечественная война.

The article deals with the lecturers of the History department of the Kirovograd State Pedagogical University, their professional development and participation in combat activities during the Second World War.

Keywords: University, Faculty of History, lecturer, Great Patriotic War.

Історія Великої Вітчизняної війни багато років перебуває в центрі уваги історичної науки. Особливий інтерес до її висвітлення виникає в рік 70-річчя визволення Кіровограда та всієї України від німецько-фашистських загарбників. У зв'язку з цим хотілося б згадати тих, хто на своїх плечах виніс тягар війни, важкі роки післявоєнної відбудови, тих, хто в мирний час передавав свої знання, уміння, життєву мудрість молодому поколінню. Це викладачі, які багато років пропрацювали на історичному факультеті нашого університету – його декани Федір Мефодійович Гудимович і Лев Михайлович Бренер; викладачі Іван Терентійович Артеменко, Федір Кузьмич Белявін, Арон Якович Розенберг. Як часто це буває, коли людина йде від нас, ми починаємо детальніше вивчати сторінки її життєвої книги.

АРТЕМЕНКО ІВАН ТЕРЕНТІЙОВИЧ

Близько тридцяти років пропрацював на кафедрі історії КПРС нашого університету Іван Терентійович Артеменко, уроженець села Ново-Липове Новогеорґієвського (нині Світловодського) району Кіровоградської області.

З малих років працював учнем на заводі “Більшовик” у Новогеорґіївську. 1931 року вступив до Кременчуцького педагогічного технікуму, по закінченню якого учителював у початковій школі в селі Нікольське. За комсомольською путівкою працював на шахті “Кіндратівка” поблизу Горлівки на Донбасі. 1938 року закінчив Полтавський педінститут і викладав географію в середній школі села Іванківці Новогеорґіївського району. У листопаді 1939 року був призваний в Радянську Армію. З листопада 1948 року по грудень 1949 року навчався в Смоленському військово-політичному училищі пропагандистів [1, с. 188].

Свій бойовий шлях Іван Терентійович пройшов від першого до останнього дня війни, при цьому не мав жодного поранення чи контузії. Нагороджений двома медалями “За бойові заслуги” (1942) [2], орденами Червоного Прапора (1943) [3], Червоної Зірки (1943, 1944 і 1945) [4, 5], Вітчизняної війни II степеня (1945) [6]. Свою останню нагороду Іван Терентійович отримав за форсування річки Нейсе, під час якого “своїм особистим прикладом мобілізував увесь особистий склад на облаштування штурмових мостів через р. Нейсе, своєчасно забезпечив десантну переправу частин армії, що наступали на західний берег річки” [6]. Наказ про нагородження підписаний 23 травня 1943 року. Демобілізувався з армії у листопаді 1960 року.

Зі спогадів Івана Терентійовича:

“Я пам’ятаю складну обстановку напередодні Другої світової війни й грізні роки Великої Вітчизняної війни. Комуністична партія і Радянський уряд проводили величезні заходи щодо зміцнення оборони країни, підготовці радянського народу до захисту соціалістичної Вітчизни. Велику допомогу Комуністичній партії у військово-патріотичному вихованні мас надавали Ленінський комсомол і Осовіахім. Радянські люди з великою повагою ставилися до молодих патріотів, у яких на грудях сяяли значки Осовіахіма “Ворошиловський стрілок”, “ГПО”. У ті роки радянська молодь з патріотичним піднесенням співала пісні: “Якщо завтра війна, якщо завтра в похід, ми до походу сьогодні готові”, “Катюша” та інші. Усе це відіграло важливу патріотичну роль у прояві масового героїзму наших воїнів і партизанів у боротьбі проти німецько-фашистських загарбників. Це незабутні славні традиції історії соціалістичної Вітчизни, вони мають актуальне значення у військово-патріотичному вихованні молоді і в цей час. У моїй пам’яті збереглися важкі спогади про перший день Великої Вітчизняної війни. Я тоді служив у званні зам. політрука роти 62-го полку 10-ї стрілецької дивізії. О 4-й годині ранку 22 червня 1941 року фашистська Німеччина, віроломно порушивши договір про ненапад, раптово, без оголошення напала на Радянський Союз. Проти нашої країни на фронті від Балтійського до Чорного морів була кинута величезна армія в складі 190 дивізій, у тому числі 153 німецьких. Разом з фашистською Німеччиною проти Радянського Союзу стали Угорщина, фашистська Італія, королівська Румунія та Фінляндія.

Над нашою Батьківщиною нависла смертельна небезпека. Почалася Велика Вітчизняна війна проти нацистської Німеччини та її європейських спільників. Уже в перший день Великої Вітчизняної війни героїчно билися радянські воїни проти гітлерівських загарбників. Воїни 10-ї стрілецької дивізії, яка перебувала на кордоні Німеччини в районі Плунге й Кретінгі Литовської РСР, з першої хвилини війни героїчно відбивали атаки ворога.

На правий фланг 62-го стрілецького полку 10-ї дивізії наступали ворожі танки. Артилерійська батарея відкрила сильний вогонь по фашистських машинах. Гітлерівцям удалася вивести з ладу два гарматних розрахунки. Командир зброї, комсомолец артилерійської батареї Олександр Коваленко, уродженець села Іванківці, Новогеорґіївського (нині Знамянського) району Кіровоградської області під загрозою ворожого оточення героїчно відбивав танкову атаку. Два фашистських танка загорілися, інші зупинилися. У нерівному бою Олександр Коваленко у кінці першого дня війни загинув смертю хоробрих. Олександра Коваленко я добре знав по Іванківській школі, це був мій учень випускного класу, він очолював комсомольську організацію середньої школи, брав активну участь у військово-патріотичному вихованні учнів і в перший день війни виявив героїзм.

Ми всі пам’ятаємо грізні дні Сталінграда. Восени і взимку 1942 – 1943 років з’єднання 62-ї армії під командуванням генерала В. І. Чуйкова героїчно захищали місто від нацистських

загарбників. На лівому фланзі армії в центрі міста на ділянці від Держбанку до Банного яру мужньо билися воїни 13-й Гвардійської стрілецької дивізії генерал-майора А.І. Родимцева. Йшла запекла боротьба за кожен будинок і поверх, за кожну кімнату й сходову клітку. Я тоді служив у 39-му гвардійському полку 13-й гвардійської дивізії.

У ті незабутні дні комсомольці Москви та інших міст зверталися з листами й телеграмами через “Комсомольську правду” до комсомольців 13-ої гвардійської стрілецької дивізії, у яких вони висловлювали палкі патріотичні почуття гвардійцям і давали їм поради та накази стійко боротися за Сталінград. Усе це надихнуло гвардійців на героїчні подвиги в бою проти гітлерівських загарбників.

За виявлені доблесть і мужність у бою на Мамаєвому Кургані близько 20 воїнів дивізії були нагороджені орденами й медалями СРСР. 27 жовтня 1942 року о першій годині ночі в штабі 13-ї гвардійської стрілецької дивізії, який розміщувався в Сталінграді на березі Волги у великій водостічній трубі, командувач 62-ї армії генерал В.І. Чайков вручав нагороди гвардійцям. Це був зворушливий момент, гвардійці говорили: “Помремо, але відстоїмо Волзьку твердиню”. Я отримав першу нагороду – медаль “За бойові заслуги”. Це був дуже радісний день у моєму житті, він незабутній.

У ті суворі жовтневі дні комсорг роти 39-го гвардійського стрілецького полку, снайпер Анатолій Чехов у ході спостереження за противником поблизу будинку № 61 (названого будинком Я.Ф. Павлова, на площі 9 Січня, нині площа ім. В.І. Леніна, у якому перебували в оточенні 18 воїнів 42-го гвардійського полку, на нейтральній смузі побачив голубуваті клубки диму з підвалу розбитого будинку. Він повідомив про це командира роти.

Командир 39-ї гвардійського стрілецького полку майор Н. Долгов за вказівкою командира дивізії генерал-майора А.І. Родимцева дав мені завдання уважно вивчити цей район і звільнити жителів, які перебували в небезпеці.

Це було дуже складне й відповідальне завдання. Вузька нейтральна смуга між радянськими та фашистськими військами неперервно перебувала під кулеметним і артилерійським вогнем противника й освітлювалася ракетами. 28 жовтня 1942 року о 2-ій годині ночі я з трьома гвардійцями-комсомольцями по-пластунськи з великою завзятістю подолав небезпечні місця й спустився в підвал великого розваленого будинку. Довго навпомацки й при світлі кишенькового ліхтаря ми шукали радянських людей і знайшли їх... Там було три дівчинки дошкільного віку, одна хвора старенька бабуся й дві жінки середніх років. Усі вони були знесилені від голодування і сильного страху. Ми з великими труднощами і небезпекою по-пластунськи перетягли їх поодиноці через нейтральну смугу. У ході цієї операції два гвардійці отримали кульові поранення. Коли дітей і жінок доставили на берег Волги і нагодували їх солдатським пайком, стара жінка сказала: “Спасибі, рідні воїни. Ви вирвали нас з пекла”.

З тієї пори вже минуло 43 роки, але я добре пам’ятаю це. Коли 2 лютого 1943 історична Сталінградська битва закінчилася повною перемогою наших військ, ми, захисники міста, на каменях і руїнах будинків написали: “Тут стояли на смерть гвардійці Родимцева, вистоявши, ми перемогли!”

Після Сталінградської битви 13-а гвардійська стрілецька дивізія увійшла до складу 5-ї гвардійської армії генерал-лейтенанта А.С. Жадова. Гвардійці 13-ї непохитно, мужньо й героїчно боролися проти німецько-нацистських загарбників на Курській дузі й битві за Дніпро, у боях за визволення Правобережної України, Молдавії, Західної України та Польщі, у боях на річках Одер та Ельба й за оволодіння містом Дрезден.

У травні 1945 року з’єднання 5-ї гвардійської армії звільняли міста й села Чехословаччини. На прохання патріотів міста Праги радянське командування прискорило проведення Празької наступальної операції. 6 – 7 травня війська Радянської Армії стрімко перейшли в наступ. Уранці 9 травня 1945 року першими в Прагу вступили танкісти 3-ї і 4-ї танкових армій. За ними просувалися з’єднання 1-го, 2-го і 4-го Українських фронтів. Наші воїни поспішали на допомогу братньому чехословацькому народу. Місцеве населення радісно зустрічало радянських воїнів-визволителів.

У ході наступальних боїв о 3-ій годині 9 травня 1945 по радіо було передано повідомлення про беззастережну капітуляцію німецьких збройних сил. Це радісне повідомлення надійшло до нас через військові радіостанції на підступах до Праги. Довгоочікувана радісна звістка викликала найбільше радості серед воїнів-фронтовиків, особливо серед тих гвардійців, хто

пройшов по довгих дорогах війни і не раз дивився смерті в очі. Воїни обіймали й цілували один одного, обмінювалися сувенірами, записували домашні адреси і запрошували один одного додому в гості. Ця знаменна подія вічно буде в пам'яті воїнів-фронтовиків.

У цьому радісному тріумфі радянських воїнів на світанку 9 травня 1945 року яскраво відбивається дружба й військове товаришування, яке склалося і зміцнилося під керівництвом Комуністичної партії. Видатний діяч Радянської держави М.І. Калінін підкреслював, що почуття дружби й військового товариства мають виняткове значення в бойовій ситуації, що "фронт є брусом, на якому в числі багатьох інших почуттів людини, випробовуються також вірність і дружба" [14].

У Кіровоградському педагогічному інституті почав працювати з 20 грудня 1960 року на посаді завідуючого кабінетом марксизму-ленінізму. З 1 квітня 1971 року переведений на посаду старшого викладача кафедри історії КПРС. З грудня 1985 року переведений на посаду доцента тієї ж кафедри, де й працював до 31 січня 1990 року.

БЄЛЯВІН ФЕДІР КУЗЬМИЧ

Народився 10 червня 1918 року в селі Бикове Хатуринської сільської ради Кіровської області РРФСР. Навчався в Хатуринській семирічній школі. Нагороджений орденом Червоної Зірки (1943) [7]."

Зі спогадів Федора Кузьмича:

"До Великої Вітчизняної війни закінчив технікум легкої промисловості в місті Кірове (обласний), а у вересні 1938 року був призваний у Червону Армію (88-й окремий батальйон зв'язку 43-го стрілецького корпусу Першої Окремої Червонопрапорної армії Далекосхідного фронту). Частина цього корпусу брала участь у розгромі японських загарбників у районі озера Хасан.

За роки строкової служби опанував військовою спеціальністю радіотелеграфіста, отримав звання старшого сержанта. 1941 року закінчувався термін служби в Червоній Армії, і я мріяв про продовження освіти в інституті.

Напад на нашу Батьківщину німецьких загарбників надовго затримав здійснення цієї давньої мрії. У цей час наша частина – 60-а Амурська танкова дивізія дислокувалася на Далекому Сході. І хоча обстановка тут була складною і напруженою, усі ми горіли бажанням потрапити на головний фронт – на фронт боїв з німецько-фашистськими загарбниками.

Перше бойове хрещення наша танкова дивізія отримала на Ленінградському фронті в районі міста Тихвін. Гітлерівське командування в кінці 1941 року намагалося створити друге кільце оточення міста Леніна, просуваючи свої війська в район Волхова, Малої Віщери й Тихвіна.

52-я армія генерала Н.К. Калмикова та 4-а армія генерала К.А. Мерецкова, до складу якої входила 60-а танкова дивізія, своїми ударами зірвали підступний задум фашистського командування про створення другого кільця оточення навколо Ленінграда. Для зручнішого управління військами, що діяли на схід від ріки Волхов, ставка Верховного командування Червоної Армії 17 грудня 1941 створила Волховський фронт, до складу якого ввійшла й наша танкова дивізія.

До кінця грудня 1941 Волховський фронт під командуванням генерала К.А. Мерецкова відкинув ворога до річки Волхов і захопив декілька плацдармів на її західному березі. За цей час були визволені сотні населених пунктів, у т. ч. міста Велика Віщера, Тихвін, Будогощ. Але ліквідувати блокаду Ленінграда в цей час не вдалося. На рубежі річки Волхов наші війська зустріли такий опір, що продовжувати наступ ми не змогли. Наша 60-та танкова дивізія, де я служив на посаді начальника радіостанції штабу, зазнала великих утрат у танках (тоді на озброєнні були бойові машини марок БТ/Т-26 і Т-60), а також і в людях. Вона була відведена на доукомплектування в район Москви, отримала нові танки (Т-34 і Т-70) і нове поповнення танкістів. Протягом двох місяців ми освоювали нові машини, навчали молоде поповнення танкістів, аналізували уроки з минулих боїв.

У квітні-травні 1942 року тепер уже 60-та танкова бригада була спрямована на Північно-Західний фронт, війська якого разом з Ленінградським, Волховським фронтами і Балтійським фронтом мали завдання ліквідації блокади Ленінграда. Наступальні радянські війська на староросійському напрямку завдали великої поразки 16-ій армії гітлерівської Німеччини, розгромивши три й оточивши сім її дивізій у районі Дем'янська.

Назавжди в нашій пам'яті зберігся героїчний подвиг Тимура Михайловича Фрунзе – сина видатного революціонера й полководця громадянської війни Михайла Васильовича Фрунзе. Тимур у парі з лейтенантом І.П. Шутовим вступив у повітряний бій з 30-ма ворожими бомбардувальниками і 8-ма винищувачами. Відважні радянські льотчики змусили ворога скинути смертоносний вантаж на німецькі війська. Коли літак І.П. Шутова був збитий, Тимур Фрунзе продовжував вести бій один до останньої хвилини життя. Йому було присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Воїни-танкісти, усі солдати й командири Північно-Західного фронту, як і всієї Червоної Армії, тяжко переживали смерть Героя й дали клятву помститися ворогові.

Багато мужності й відваги в боях з оточеним угрупованням гітлерівських частин виявили воїни всіх родів військ. Однак бої із знищення оточених під Дем'янском військ противника дуже затяглися. Скориставшись цим, німецько-нацистське командування перекинуло сюди свіжі сили. У другій половині квітня 1942 року ззовні та з боку оточеним гітлерівським військам вдалося пробити коридор у наших бойових порядках і з'єднатися з блокованими військами. У такому становищі фронт стабілізувався на тривалий час.

Але радянські воїни не марнували даремно час. Вони невпинно вдосконалювали свою військову майстерність, не давали ворогові спокою ні вдень, ні вночі, допомагаючи тим самим іншим напрямом. Мені як секретарю комсомольської організації батальйону особливо запам'яталися дні, коли почався історичний бій на Волзі.

У цей період і на нашій ділянці фронту активізувалися військові дії, спостерігався новий приплив бойової та політичної активності, великий приплив нових сил у партію і комсомол. У листопаді 1942 року я був прийнятий кандидатом у члени КППС, а в березні 1943 року – в члени партії.

Потужний наступ радянських військ під Сталінградом, а потім – під Ленінградом і на інших ділянках фронту створили сприятливі умови для ліквідації плацдарму противника в районі Дем'янська. 15 лютого 1943 року війська Північно-Західного фронту, у тому числі й наша танкова бригада, перейшли в рішучий наступ. Дем'янський плацдарм, який гітлерівці утримували майже півтора року, був ліквідований. За зразкове виконання завдань командування щодо забезпечення зв'язку з танковими частинами в цей період бойових дій я був нагороджений орденом Червоної Зірки.

Із серпня 1943 року по грудень 1944 року мене направили на навчання у Військово-політичне училище Червоної Армії ім. М.В. Фрунзе. По його закінченню мені присвоїли військове звання лейтенанта і направили у війська на посаду замполіта танкового батальйону. Потім перебував у резерві політскладу та Оперативної групи Політуправління II Українського фронту. Після 9 травня 1945 року служив у Збройних Силах на посадах: замполіта ордена Червоної Зірки залізничного Рухливого Танкоагрегатного Ремонтного заводу (філія 7); окремого танкового батальйону 20-го гвардійського Будапештського стрілецького корпусу; секретарем партійного бюро батальйону курсантів Полтавського танко-технічного училища”.

1948 року Федір Кузьмич став студентом історичного факультету Кіровоградського педагогічного інституту імені О.С. Пушкіна, по закінченню якого працював лаборантом, а згодом завідувачем кабінету кафедри основ марксизму-ленізму історичного факультету. Протягом 1954 – 1956 років займав посаду заввідділом пропаганди та агітації Кіровоградського міськкому Комуністичної партії. Після захисту дисертації у 1961 році викладав курс історії КППС, на протязі 10 років (1966 – 1976) очолював кафедру історії КППС та філософії, вів активну громадську роботу, з 1966 року і до виходу на пенсію у 1991 році був незмінним керівником школи молодого лектора [8, с. 64].

БРЕНЕР ЛЕЙБ МИХАЙЛОВИЧ

Народився 1 липня 1919 року в м. Тирасполь Молдавської РСР. 1934 року після закінчення 7-го класу вступив до школи ФЗН консервників у Тирасполі, яку закінчив у січні 1935 року й залишився працювати на консервному заводі імені Ткаченка. Мріяв про вищу освіту й 1936 року вступив на другий курс вечірнього робфаку, який закінчив 1938 року.

З 22 червня 1941 року по березень 1945 року був учасником бойових дій. З липня 1941 по червень 1942 року служив у військах Західного фронту комісаром ескадрильї 1224 АП, а з червня 1942 по травень 1943 року – заступником командира ескадрильї з політичної частини, замполіт 1224 АП Першого Українського фронту з травня 1943 по травень 1944 року, помічник

начальника політвідділу дивізії по комсомолу Другого Українського фронту – травень 1944 – березень 1945 року [9, с. 18] – такий бойовий шлях пройшов Лейб Михайлович протягом війни. Кавалер ордена Червоного Прапора та двох орденів Червоної Зірки [9, с. 25 зв.].

В нагородному листі від 18 вересня 1944 року говориться: “...У роботі енергійний, наполегливий. Своєю повсякденною працею мобілізує комсомол і несоюзню молодь на виконання бойових завдань. Серед комсомольців й особистого бойового складу з’єднання має заслужений діловий авторитет... Комсомольцями дивізії лише під час Львівської операції збито 19 літаків противника. Комсомольці-льотчики здійснили в цій же операції більше 350 бойових вильотів... За зразкове виконання своїх службових обов’язків і конкретне керівництво комсомольськими організаціями, у результаті чого вони надають дієву допомогу командирі у виконанні бойових завдань, товариш Бренер Лейб Михайлович удостоєний урядової нагороди ордена Червоної Зірки [10].

1953 року Лейб Михайлович вступив до військово-політичної ордена Леніна Червонопрапорної Академії імені В.І. Леніна. Закінчив її 1958 року, отримав кваліфікацію офіцера-політпрацівника з вищою військово-політичною освітою. З квітня 1959 по серпень 1960 року працював викладачем Кіровоградського вищого авіаційного училища льотчиків. Після його розформування продовжив викладацьку діяльність у Кіровоградському державному педагогічному інституті імені О.С. Пушкіна. У вересні 1972 року захистив кандидатську дисертацію й отримав звання кандидата економічних наук. Протягом періоду з 1. березня 1984 по 7 лютого 1986 року працював деканом історичного факультету, після чого завідував кафедрою політекономії. На цій кафедрі Лев Михайлович пропрацював до виходу на пенсію в червні 1991 року.

ГУДИМОВИЧ ФЕДІР МЕФОДІЙОВИЧ

Народився 1919 року в селі Петрани Жмеринського району Вінницької області. По закінченню середньої школи 1934 року вступив до Московського державного інституту історії, філософії і літератури, який закінчив 1938 року. До 1941 року працював у Бердянському педагогічному інституті, а з початком війни був евакуйований до Ленінабада Таджицької Радянської Соціалістичної Республіки. У серпні 1942 року призваний до лав Радянської Армії, де служив у складі 3-го та 1-го Українських фронтів до липня 1946 року [11, с. 199]. У травні 1945 року нагороджений медаллю “За бойові” заслуги з таким форіулюванням: “...Своєю пропандистською роботою мобілізував особистий склад на трудове піднесення, сприяючи достроковому та якісному виконанню бойового завдання командування” [12].

По закінченню служби Федір Мефодійович був прийнятий на посаду викладача історії стародавнього світу Кіровоградського педагогічного інституту, успішно захистив дисертацію та отримав науковий ступінь кандидата історичних наук. 28 грудня 1951 року був затверджений на посаді декана історико-філологічного факультету. А 15 серпня 1956 року на виконання постанови Ради Міністрів Української РСР № 634 від 20. 06. 1956 року “Про додаткові заходи з упорядкування підготовки вчительських кадрів у навчальних закладах Української РСР” та наказу Міністерства освіти УРСР, Міністерства вищої освіти УРСР №363-К/504 відбулося злиття історичного факультету Кіровоградського педінституту з відповідним факультетом Одеського державного університету. У зв’язку з цим кандидат історичних наук Федір Мефодійович Гудимович разом з іншими викладачами був переведений до Одеського державного університету.

РОЗЕНБЕРГ АРОН ЯКОВИЧ

Народився 21 грудня 1923 року в м. Городнича Житомирської області. 3 липня 1941 року був прийнятий на II курс Українського Комуністичного Інституту Журналістики (м. Харків).

Свій бойовий шлях Арон Якович розпочав восени 1942 року. З листопада 1942 року до березня 1943 року – командир відділення роти; з березня 1943 до серпня 1943 року – комсорг 225-го стрілецького полку, інструктор дивізійної газети “За Вітчизну” 23-ї стрілецької дивізії Степового фронту, командир відділення і командир оперативної групи Відділу Контррозвідки “Смерш” 21-го стрілецького корпусу, а наприкінці війни – помічник командира взводу топорозвідки 343-го артилерійського полку 136-ї Червонопрапорної Київської стрілецької дивізії.

Після демобілізації в листопаді 1945 року працював у редакції районної газети “Голос колгоспника” Баранівського району Житомирської області, потім – у газеті “Прапор соціалізму”

тієї ж області. У цей же час за сумісництвом викладав німецьку мову у Городничецькій школі [14, с. 3 зв.].

Подання до нагородження за бойові заслуги в роки війни датовано 2 квітня 1947 року. У ньому, зокрема, відзначається: "...Брав участь у форсуванні рік Буг і Вісла, де був поранений – на Сандомирському плацдармі, 23 серпня 1944 року і відправлений у глибокий тил на лікування.

Нині працює секретарем районної редакції газети "Прапор Соціалізму".

Представляється до нагороди за отримане поранення орденом Вітчизняної війни 2 ст."

У висновку "вышестоящего" керівництва читаємо: "...достойний представлення до державної нагороди ордена Слави III ступеня". У висновку Військової Ради Армії – "Достойний нагородження медаллю "За бойові заслуги" [13]. На наш погляд, така зміна у висновках зумовлена безпартійністю А.Я.Розенберга

Педагогічну діяльність Арон Якович розпочав 1950 року на посаді директора Лучицької семирічної школи Городничького району. 1952 року переїхав до м. Кіровограда, працював завідувачем кабінету історії та географії інституту удосконалення вчителів, учителем шкіл № 6, 7, 34, організатором позашкільної та позакласної роботи середньої школи № 30. 1948 року вступив до Київського державного інституту на історичний факультет.

1969 року захистив кандидатську дисертацію в Московському обласному педагогічному інституті імені Н.К. Крупської. 18 серпня 1989 року йому була присвоєно науковий ступінь доктора педагогічних наук.

Наукове звання професора кафедри педагогіки отримав 26 квітня 1990 року, а з 1 вересня став її завідувачем. 18 квітня 2005 року звільнився з роботи у зв'язку погіршенням здоров'я.

Чим далі відходить у минуле образ війни, тим повніше постає подвиг наших батьків і дідів, усіх, хто виніс тягар воєнного лихоліття, хто покрив себе славою в смертельному двобої. А нашим моральним обов'язком є збереження духовної єдності з поколінням, для якого патріотизм, любов до рідного краю були не просто словами, а найвищим ціннісним мірилом.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Архів Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. – Ф.Р-5380. – Оп.1. – Т.1.
2. Наградной лист. Артеменко Иван Терентьевич. – ЦАМО РФ. – Ф.33. – Оп.682525. – Од.зб.243. – Арк.269 – 269 зв.
3. Наградной лист. Артеменко Иван Терентьевич. – ЦАМО РФ. – Ф.33. – Оп.686044. – Од.зб.3189. – Арк.62 – 62 зв.
4. Наградной лист. Артеменко Иван Терентьевич. – ЦАМО РФ. – Ф.33. – Оп.686044. – Од.зб.2962. – Арк.29 – 29 зв.
5. Наградной лист. Артеменко Иван Терентьевич. – ЦАМО РФ. – Ф.33. – Оп.690306. – Од.зб.70. – Арк.327 – 327 зв.
6. Наградной лист. Артеменко Иван Терентьевич. – ЦАМО РФ. – Ф.33. – Оп.690306. – Од.зб.2129. – Арк.381 – 381 зв.
7. Наградной лист. Белявин Федор Кузьмич. – ЦАМО РФ. – Ф.33. – Оп.682526. – Од.зб.265. – Арк.394 – 394 зв.
8. Архів Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. – Ф.Р-5380. – Оп.1. – Т.3
9. Архів Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. – Ф.Р-5380. – Оп.1. – Т.5.
10. Наградной лист. Бренер Лейб Михайлович. – ЦАМО РФ. – Ф.33. – Оп.690306. – Од.зб.1070. – Арк. 274 – 274 зв.
11. Архів Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. – Ф.Р-5380. – Оп.1. – Т.10.
12. Наградной лист. Гудимович Федор Мефодиевич. – ЦАМО РФ. – Ф.33. – Оп.690306. – Од.зб.2098. – Арк.379 – 379 зв.
13. Наградной лист. Розенберг Арон Яковлевич. – ЦАМО РФ. – Ф.33. – Оп.744808. – Од.зб.1696. – Арк.265 – 265 зв.
14. Книга участников Великой Отечественной войны 1941 – 1945 г.г. Кировоградского педагогического института имени А.С. Пушкина к 40-летию Великой победы. – Кировоград, 1988.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Філоретова Лариса Маргіївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України КДПУ ім. В. Винниченка.

Наукові інтереси: суспільно-політичні рухи на українських землях кінця XIX – початку XX ст.